

Kadına Yönelik Şiddetin Erkekler Tarafından Değerlendirilmesi: Sakarya Örneği

Men's Evaluation of Violence Against Women: The Example of Sakarya

Doç. Dr. Yusuf GENÇ¹, Dr. Öğr. Üyesi İpek Beyza ALTIPARMAK², Dr. Öğr. Üyesi Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ³

Öz

Bu araştırma toplumumuzda yaygın olarak görülen kadına yönelik şiddetin erkek bakış açısıyla değerlendirilmesi üzerine kurgulanmıştır. Aile içindeki tüm bireyler aile içi şiddete maruz kalmakla birlikte şiddetin merkezini kadın oluşturmaktadır. Araştırmanın genel amacı ve alt amaçları esas alınarak 210 evli erkeğe anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiş; frekans, Ki-Kare, Spearman Rho, Bağımsız Örneklem t-Testi, Tek Yönlü Varyans ve Tek Yönlü ANCOVA analizleri uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre; eğitim seviyesi ile ekonomik şiddet arasında doğrusal bir ilişki olduğu, kadına yönelik şiddet gösterme nedeninin erkeklerin mesleğine göre farklılık gösterdiği, geçmişteki şiddet deneyimi ile kadına yönelik şiddet tutumu arasında ilişki olduğu, şiddet uygulamada dini kriterlerin göz önünde bulundurulmasının başkalarının yanında kadına hakaret etme tutumu üzerinde etkiye sahip olduğu ve şiddet gösterme nedenlerinin evlilik kararının kim veya kimlerle birlikte verildiğine göre farklılık gösterdiği ortaya konmuştur. Şiddetin sebepleri daha çok ekonomik sorunlar, ikili ilişkilerden kaynaklı sorunlar ve psikolojik sorunlar olarak görülmekte ve bunları toplum baskısı ve madde kullanımı takip etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, kadına yönelik şiddet, erkek şiddeti, fiziksel şiddet, ekonomik şiddet

Makale Türü: Araştırma

Abstract

This study is based on the evaluation of violence against women, which is common in our society, from a male point of view. Although all individuals in the family are exposed to domestic violence, women are at its center. A questionnaire was applied to 210 married males based on the general and sub-objectives of the study. The data were analyzed in SPSS software and frequency, Chi-Square, Spearman Rho, Independent Samples t-Test, One-Way ANOVA and One-way ANCOVA analyzes were applied and interpreted. According to research findings it is revealed that there is a linear relationship between education level and economic violence, the reason for violence against women differs according to the profession of men, there is a relationship between experience of violence in the past and attitude towards violence against women, considering religious criteria related to violence against women has an effect on attitude of publicly insulting women, and reasons for violence against women differs according to with whom marriage decision is given. The causes of violence are mostly economic, bilateral relational and psychological problems, followed by community pressure and substance abuse.

Keywords: Violence, violence against women, male violence, physical violence, economic violence

Paper Type: Research

¹ Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, ygenç@sakarya.edu.tr, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-6580-0883>.

² Bursa Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, ipek.altiparmak@btu.edu.tr, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-2971-3090>.

³ KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, dilara.ustabasi@karatay.edu.tr, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-8184-8446>.

Atf için (to cite): Genç, Y., Altıparmak, İ. B., Ustabası Gündüz, D. (2019). Kadına Yönelik Şiddetin Erkekler Tarafından Değerlendirilmesi: Sakarya Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 391-408.

Giriş

Şiddet toplumsal ve bireysel birçok yıkıcı etki yaratan ve makro ve mikro ölçeklerde tedbirler alınmasını gerekli kılan uluslararası bir sorun alanıdır. Genel kapsamlı bu sorun alanı kadınlar için önemli ölçüde tehdit oluşturmaktadır. Özellikle kapalı bir yapı özelliği gösteren aile kurumu içinde yaşanan şiddet olayları kadın için fizyolojik ve travmatik birçok etki yaratmaktadır. Söz konusu etkiler bireysel olarak kadının hayatını olumsuz etkilemekle birlikte toplumun işleyişindeki düzen ve istikrar için de tehdit oluşturmaktadır.

Aile ortamı açısından bakıldığında kadına yönelik şiddet kavramının yanı sıra aile içi şiddet kavramının da çeşitli şekillerde ele alınması soruna daha etkin ve kalıcı çözümler üretmeye olumlu katkı sağlayacaktır. Özellikle kadının toplumda veya ailede zayıf halka olmaktan çıkarılması ve güçlendirilmesi gerekir. Bu noktada ailenin mutluluğu, menfaatleri ve sorunlarının çözümünde cinsiyetlere özgü farklılıklar üzerinden hareket etmek yerine eşitlikçi ve güçlü bireylerin desteklenmesi ve oluşturulmasına katkı sağlamak daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Ailenin güçlenmesi aileyi oluşturan tüm bireylerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlenmesi ve ataerkil yaptırımlardan arınmış olmayı gerektirmektedir. Aile içinde şiddet kavramını masaya yatırıp aile içindeki tüm bireylerin bundan etkilenmemesi için iyileştirmeler ve politikalar üretilmesi aileyi güçlendirecek ve toplumun hızlı ve sağlıklı gelişmesini sağlayacaktır.

Kadına yönelik şiddet, bireylerin genellikle sosyal yaşamda toplumsal ya da bireysel etkileri kullanarak daha güçlü olanın bir diğerine uyguladığı sözel, fiziksel, cinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik zor kullanımı ifade etmektedir. Bütün bu durumlar insan hakları ihlali olarak ele alınmakta ve yaşamsal ve doğuştan kazanılan hakların bireyin elinden alınması olarak değerlendirilmektedir (Özkan, 2017: 535). Konu ile ilgili alınan hukuki önlemler olmakla birlikte gerektiğinde yeni ekleme ve düzenlemeler yapılarak kanunlar ve uygulamalar güçlendirilmekte ve söz konusu şiddet olaylarına dünya ölçeğinde çözüm aranmaktadır.

Kadına yönelik aile içi şiddetin hukuki bir karşılığı olmasının yanı sıra sosyal yaşamda da önemli etkileri bulunmaktadır (Vahip ve Doğanavşargil, 2006: 110). Sosyal hayat içinde şiddet daha çok erkek tarafından uygulanmaktadır. Ešte mevcut olan psikolojik problemler, cinsiyet ayrımcılığı ve sorunlu aile yapısı onun kadına olan bakış açısını olumsuz etkilemektedir. Bireysel faktörler kadar içinde yaşanılan çevre ve kalıplaşmış ataerkil örüntüler de kadının sosyal konumu üzerinde belirleyici durumdadır. Bu anlamda şiddetin bireysel etkenlerinin olmasının yanı sıra toplumsal kaynaklardan da beslendiğini söylemek mümkündür. Yaşanan psikolojik rahatsızlıklar ya da farklı bedensel sorunlar bir şiddet tetikleyicisi olabileceği gibi toplumsal baskılar ve kadına yüklenen cinsiyetçi bakış açısı da şiddete ilişkin kaynak olarak görülmektedir.

Şiddete yönelik toplumsal bakış sorunla mücadelede büyük önem taşımaktadır. Kadının konumuna yönelik sahip olunan algı daha küçük yaşlardan itibaren zihinlere yerleşmekte ve nesiller boyu aktarılmaktadır. Burada kadına yönelik şiddetin toplumsal alt yapısı, şiddet davranışının kabul görüp görmemesi oldukça belirleyicidir. Nitekim günlük yaşamda kadına yönelik söylemlerin dildeki yansımaları konu hakkında önemli ipuçları vermektedir. Kadına şiddetin normalleştirildiği ve hatta kimi zaman kabul gördüğü durumlara tanık olan ve böyle bir geleneksel çevrede büyüyen bireyler için şiddet diğer davranış örüntüleri gibi sıradan bir durum sergilemektedir. Genel anlamda kültür ve çevre oldukça önemli belirleyiciler arasında yer almaktadır (Can, 2014: 18). Bu noktada kadına şiddeti reddeden ve şiddet davranışına tepki gösteren davranış örüntülerinin belirginleşmesi toplumsal dönüşüm için oldukça önemlidir.

Toplumun mikro birimi olan ve sosyal yapı içinde koruyucu ve birleştirici pek çok olumlu işlevi olan aile kurumunun korunması ve bu yapının sağlıklı şartlar içinde donanımlı bireylerden oluşması oldukça önemlidir. Ancak bu yapının sağlıklı bir işleve sahip olması için kadının söz konusu yapı içinde güçlendirilmesi aileyi de dolaylı olarak etkilemektedir. TÜİK'in

“İstatistiklerle Kadın” başlığı altında yayınladığı istatistiki bilgilerin yer aldığı bültende her 10 kadından 4’ünün yaşadığı çevrede kendisini güvende hissetmediği bulgusuna yer verilmiştir (http://www.tuik.gov.tr, 2016). Kadının kendini güvende hissetmesi ve zor durumda kaldığında sorunlarla mücadele edebilecek donanımında olması sağlıklı bir toplum yapısı için oldukça önemlidir. Bireyin güvenlik ihtiyacı sahip olduğu asli ihtiyaçlardandır.

Kadına yönelik şiddet konusunda kadınların güçlendirilmesinin yanı sıra erkeklerin de bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Kadına yönelik şiddetle ilgili yapılan araştırmalar daha çok kadınlar üzerine yoğunlaşmaktadır. Erkeklerin gözlem, eylem ve bu konudaki düşüncelerinin nasıl işlediği ve mevcut yanlış bilinç yapılarının nasıl değiştirilebileceği üzerinde durmak konu ile ilgili katkı sağlayan önemli noktalar. “Şiddet, sözün bittiği yerde başlar” mantığından hareketle aile içi sorunların çözümünde iletişim, ikna ve sorunu kökünden çözüme eğilimlerinin canlandırılması, geliştirilmesi ve özellikle öfke kontrolü ile ilgili eğitimlerin verilmesi gerekir. Bu araştırma kadına yönelik şiddette önleyici tedbirler alınabilmesi bakımından erkeğin görüşlerini ve eğilimlerini açığa çıkarmaya çalışmaktadır.

Günümüzde şiddet mağduru kadınların sayısının azımsanamayacak ölçüde olması hem ölümcül hem de ölümcül olmayan etkilerinin sosyal yapıda sıklıkla görülmesi şiddet çalışmalarına olan gerekliliği arttırmaktadır (Güler, Tel ve Özkan Tuncay, 2005: 55). Buradan hareketle bu çalışmada ilk olarak toplumda şiddetin yeri açıklanmış ve bu bağlamda şiddet türlerine değinilmiştir. Daha sonra çalışmanın bulgularına yer verilmiş ve elde edilen veriler analiz edilmiştir. Kadına yönelik şiddet erkek bakış açısından yola çıkarak değerlendirilmiş ve önemli tespitler yapılmıştır. Çalışmanın sonuç kısmında bu veriler değerlendirilmiş ve tartışılmıştır. Bu bağlamda çalışma ile literatüre katkı sağlanması amaçlanmakta ve bundan sonra yapılacak çalışmalar için bir hareket noktası oluşturması umut edilmektedir.

1. Toplumda Şiddetin Yeri

Günümüzde yaşanan değişimler ile birlikte şiddet çeşitlenmiş ve farklı alanlarda kendini göstermeye başlamıştır. Teknolojik gelişmeler ile birlikte dijital şiddet, insanların kişisel alanlarının daha fazla farkına varması ve kullanmak istemesiyle sosyal şiddet gibi pek çok yeni şiddet alanı doğmuştur. Değişmeyen tek şey şiddetin güçlüden güçsüze doğru ilerleyen akışıdır. Bu noktada dezavantajlı gruplar arasında yer alan, yaşlılar, engelliler, kadınlar ve çocuklar şiddete maruz kalma olasılığı yüksek gruplar içinde yer almaktadırlar.

Kadına yönelik şiddet insanlık tarihinin ilk dönemlerinden itibaren farklı şekillerde kendini göstermiştir. Üzerinden yüzyıllar geçmesine ve insanoğlunun artık kendini modern olarak tanımlamasına rağmen değişmeyen nadir şeylerden biri kadınların maruz kaldıkları şiddettir. Dönemler boyu birçok salgın hastalıkla mücadele edilmiş, teknolojik olarak yapay zeka hayatımıza girmiş ve uzay yolculuklarının yapılması planlanmaya başlamış olmasına rağmen şiddete ilişkin alınan bütün önlemler karşılıksız kalmış ve yer küre şiddetin giderek daha fazla yaşandığı bir yere dönüşmüştür. Kadına yönelik şiddet hem uluslararası hem de ulusal ölçekte mücadele edilen bir insan hakları ihlali olarak karşımıza çıkmaktadır. Sadece kadınlara değil her canlıya uygulanan şiddet günümüzde toplumsal bir sorun niteliği taşımaktadır. Ancak kadına yönelik şiddete ilişkin konular dünyada ve ülkemizde ailenin mahrem bir alan kabul edilmesi ve kadınların bu alan içinde gerçekleşen şiddet olaylarını çok fazla dışarıya aktarmak istememeleri nedeniyle oldukça geç çalışılmaya başlanmıştır. Bugün hala pek çok kadın aile içi şiddete maruz kalmakta ve utandığı için söz konusu şiddet olayını gizli tutmaktadır. Bunun yanı sıra sadece eşinden değil, ailenin diğer fertlerinden de şiddet görmekte ya da töre- namus cinayetlerine maruz kalmaktadır (Yüksel Oktay, 2015: 58-59).

Şiddet bazı toplumlarda bir kültür, bir inanç ve bir sosyal gerçeklik olarak algılanmaktadır. Arap ve İslami kültürün hakim olduğu toplumlarda din ve kadına yönelik şiddet ilişkisini konu edinen bir çalışmada, şiddetin İslam ideolojisinin bir sonucu değil ideolojinin bu toplumlarda yanlış kullanılmasıyla ilişkili olduğu açıklanmıştır. Araştırmacılar şiddetin yaygınlığını, İslam ülkelerindeki uygulamaların ve yasaların çoğunun İslam'ın

köklerinden sapmış olmasına bağlı açıklarken, şiddetin bu toplumlara enjekte edilen kültürden ve geleneklerden kaynaklandığına vurgu yapılmaktadır (Douki vd., 2003: 170). Toplumda “kadın eştir hem dövülür hem sevilir” felsefesinin insani, dini, ilmi ve bilimsel bir alt yapısı yoktur. Toplumdaki bu yanlış kanaatlerin değiştirilmesi ve cinsiyete yönelik toplumsal ön yargıların ortadan kaldırılması kadın-erkek eşitliğinin en önemli yönünü oluşturmaktadır.

Erkeğin yaptırım olarak şiddet uygulaması kadının erkekten korkmasını sağlamaktan ziyade kadının gözünde değerinin düşmesi ve bireylerin birbirlerine duydukları saygıyı kaybetmeleri anlamına gelmektedir. Zor kullanılarak kazandırılmak istenen davranışlar ve yapılan tüm faaliyetler özünde şiddet içerdiği için asla bir sonuç vermemekle birlikte kadının beden bütünlüğünü tehdit ettiği için hukuki ve adli sonuçlar doğuran bir takım haklı olaylar silsilesini beraberinde getirecektir. Eğer ailede erkek tarafından bir problem varsa bunun çözümü iletişim kanallarını kullanma ya da psikolojik destek alma şeklinde olmalıdır. Şiddet uygulama erkek tarafından kısa zamanda etki eden bir mekanizma olarak görülse de etkileri ve sonuçları bakımından kabul edilemez bir insanlık dışı davranıştır (Genç, 2016a: 153).

Kadına yönelik şiddet pek çok etkileri olan toplumsal bir sorun olarak kabul edilmektedir. Kadının yanı sıra çocuğu ve diğer aile bireylerini aynı zamanda da dalgalar halinde bütün toplumu etkilemektedir. Şiddete maruz kalan kadın için fiziksel, cinsel, psikolojik (Canlı ve Özyurda, 2018: 38), sözel, sosyal, ekonomik birçok etki söz konusudur (Genç vd, 2017). Şiddet türleri tek olarak görülebileceği gibi hepsi bir arada da görülebilmektedir. İç içe geçmiş davranış örüntüleri ve sosyal bağlar düşünüldüğünde hepsinin bir arada görülme olasılığının da bulunduğu ve yüksek olduğu bilinmektedir.

Şiddet türleri içinde fiziksel şiddet en çok karşılaşılan şiddet türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Fiziksel şiddet bedensel bütünlüğe zarar veren ölüm ve yaralanmalarla sonuçlanabilen şiddet türüdür. Sıklıkla karşılaşılan bir diğer şiddet türü sözel şiddettir. Sözel şiddet bireyin gururunu zedeleyici ve küçük düşürücü pek çok söylem içermektedir. Ekonomik şiddet ise bireyin çalışmasına izin vermeme, çalışan kadının elinden istemediği halde gelirinin alınması, eve gerekli olan paranın kadına verilmemesi ya da kadının izinsiz para harcayamaması gibi durumları içermektedir. Sözel ve ekonomik şiddet üzerinde sosyal izolasyon, katı bir şekilde uygulanan toplumsal kurallar, yoksulluk ve eşitsizlik gibi durumlar etkili olarak görülmektedir (Can Gürkan ve Coşar, 2009: 125; Genç ve Seyyar, 2010: 25). Sosyal şiddet bireyin toplum içinde küçük düşürülmesi, zaaflarıyla alay edilmesi, ailesi, arkadaşları, komşuları ile görüşmesinin ve evden dışarı çıkmasının engellenmesi gibi eylemlerdir.

Edirne’de 306 katılımcıyla yapılan “Kadına Yönelik Farklı Eş Şiddeti Tiplerini Etkileyen Psiko-sosyal Faktörler” adlı araştırmada kadınların %61,4’ü herhangi türde şiddet gördüğünü ifade etmiştir. Aynı araştırmada şiddetin türleri incelendiğinde kadınların %54,6’sı psikolojik, %30,4’ü fiziksel, %19,3’ü ekonomik ve %6,3’ü cinsel şiddet gördüğünü belirtmiştir (Öyekçin vd, 2012: 3). Çalışmaların çoğunda cinsel şiddet oranı düşük görülmektedir. Bu durum üzerinde kadınların cinsel şiddet travmaları mahrem olarak gördükleri için ifade etmekten utanmalarının etkili olduğu düşünülmektedir.

Şiddet türleri ve tanımları dikkate alındığında toplumda çoğu kadın şiddet mağduru olmuş durumdadır. Özellikle sözel, sosyal ve psikolojik şiddet birlikte işlenebilmektedir. Günlük stres, iş akışı, yaşam şartları, sosyal ve ailevi ilişkiler bireyin bu şiddet türlerine maruz kalma olasılığını arttırmıştır. Alınan veya alınması gereken önlemler, toplumda oluşturulması gereken bilinç, olayları soğukkanlı bir şekilde profesyonelce çözmek için yapılan ve önerilen uygulamalar şiddeti azaltmaya yardımcı olmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin pek çok kaynağının olduğu açıktır. Ekonomik yetersizlikler bu noktada en çok karşılaşılan problemler arasındadır. Eşlerin sahip oldukları gelir düzeyi belirli bir standardın altında ise çoğunlukla farklı sorunlar da beraberinde ortaya çıkmaktadır. Kadının ekonomik bağımsızlığa sahip olması bu konuda önemli bir noktadır. Toplumsal yapı incelendiğinde çalışan kadın sayısının erkek sayısından az olduğu görülmektedir. Bu konuda

çeşitli nedenler olduğu açıktır. Cinsiyete yönelik farklı bakış açılarının, toplumsal yapıyı şekillendiren kültür ve geleneksel rollerin erkekleri destekler şekilde olması kadının çalışma hayatında daha az yer almasına⁴ neden olmuştur. Çalışma alanında ise kadınlara yönelik mobbing, düşük ücret, emek sömürüsü, doğum iznine engel ve işyerinde taciz ile kadınlar şiddetin hemen hemen tüm türlerine maruz kalmaktadır. Yine özellikle kırsal bölgelerde kadınların eğitimine erkeklerden daha az önem verilmesi diğer nedenler arasındadır (Bilican Gökkaya, 2014: 374).

Kadına yönelik şiddete ilişkin yapılan çalışmalarda kadının eğitim durumu oldukça önemli bir parametredir. Fırsatların eşitliği ilkesinden hareketle bakıldığında kadının eğitilmiş olması sadece kendisi için bir kazanç olmanın ötesinde aile ve toplum için de önemli bir denge ve gelişmedir. Eğitiminin olması beraberinde kadına çeşitli iş imkânlarını da sunmaktadır. Eğitilmiş kadının çalışması ise ekonomik şiddet unsurunu tam olarak ortadan kaldırmaya da oldukça hafifletmektedir. Aynı zamanda kadının eğitim alması ile şiddetle mücadele edebilme gücünü kazanması ve bunun bilincine ulaşması sorunların çözümünü kolaylaştırmaktadır. Bu noktada bireylerin aldıkları eğitimin bir parçası olarak çeşitli iletişim becerileri kazanması istendik davranışlar arasında yer almaktadır. Genel anlamda toplumsal iletişimin, mikro ölçekte ise eşler arasındaki iletişim sorununun çözümüne yönelik olması ve şiddeti tetikleyen davranış ve söylemlerin kullanılmaması oldukça önemlidir.

Kadına yönelik şiddet sadece aile içinde değil iş hayatında, sokakta, okulda vb. kamusal alanlarda da görülebilmektedir. Alan Dikmen ve arkadaşlarının (2018: 175) “Üniversitelerdeki Kadın Öğrencilerde Yaşanan Flört Şiddeti ile Anksiyete ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki” üzerine yaptıkları çalışmada kadın öğrencilerin en çok duygusal şiddete maruz kaldığı ve bunu sırasıyla sözel, ekonomik, fiziksel ve cinsel şiddetin takip ettiği görülmüştür. Duygusal şiddet özellikle bireyselliğin güçlendiği dönemde daha da artmaktadır. Bununla mücadele için okullarda genelde kadına yönelik şiddet ve özelde de şiddet türleri hakkında bilgilendirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

Kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasında rol oynayan kaynaklardan biri de toplumsal cinsiyetçi bakış açısıdır. Toplumun sahip olduğu inançlar, kültür ve gelenekler kimi zaman şiddeti besleyen bir şekilde işlemektedir. Ayan (2018: 252) “Kadın Algısında Kadına Yönelik Şiddet; Türkiye’de Kadın Sığınma Evleri Üzerine Bir İnceleme” isimli çalışmasında toplumsal cinsiyet kültürü üzerinde durmuştur. Ona göre toplumsal cinsiyet kültürü toplumun sahip olduğu kültüre bireyin sahip olduğu cinsiyetin eklemlenmesi ile oluşmaktadır. Bu durum da bireyin sahip olduğu cinsiyete toplumun bakışını etkilemektedir. Cinsiyetler arası ilişkiler de kültür öğelerine göre şekillenmektedir. Bu noktada bir diğer destekleyici çalışma Özpulat’ın (2017: 161) yaptığı “Hemşirelik Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri ile Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişki” adlı çalışmadır. Çalışma hemşirelik bölümü öğrencileri ile yürütülmüş ve sonuç olarak öğrencilerin şiddet eğilimlerinin azaldıkça, toplumsal cinsiyet algılarının yüksek olduğu görülmüştür. Diğer bir deyişle şiddet eğilimi arttıkça toplumsal cinsiyet algısının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Evlilikte kadın ve erkeğin sorumlulukların farkında olması eşler arasında görevlerin dengeli bir şekilde paylaşılması açısından önemlidir. Toplumsal cinsiyet rollerine bakıldığında evlilikte kadının ‘içeriden’ yani ev ve aileyle ilgili işlerden sorumlu olduğu; erkeğin ise ‘dışarıdan’ yani iş, geçim gibi konulardan sorumlu olduğu ifade edilmektedir (Gülpınar ve Kandemirci, 2013: 31). Bu ön kabul kadınların ve erkeklerin sorumluluk alanlarına dair sınırlar çizmekte ve görevlerin yerine getirilmesi halinde refaha ulaşılacağı fikrini öne sürmektedir. Ancak toplumsal cinsiyet rollerine dair sınırın bu denli net çizilmesi, kadının sorumluluk alanı olarak görülen ev ortamında erkeğin görev almamasına ve kadının da ev dışında yeterince aktif

⁴ Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2017 yılında yayınladığı “İstatistiklerde Kadın 2016” haber bültenine göre Türkiye’deki hane halkı iş gücü araştırılmış ve Türkiye’de 15 ve üzeri yaş grubunun nüfus içindeki istihdam oranı %46 iken, bu oranın erkeklerde %65 kadınlarda ise %27 olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre kadın istihdam oranının erkek istihdam oranının yarısından az olduğu saptanmıştır (tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24643, E.T. 13.08.2018).

olamamasına neden olabilmektedir. Aile ortamında kadının sahip olduğu birçok rol ile birlikte kadının ev içi emeğinin görünmez olması nedeniyle ekonomik, duygusal, fiziksel, cinsel gibi birçok şiddet türüyle karşılaşması günümüzün yaygın sorunlarından biridir.

Kadına yönelik şiddet, insan haklarının ciddi bir ihlali (Ellsberg vd., 2015) ve aynı zamanda şiddete tanık olan çocukların da sağlık haklarının birer ihlalidir. Bir araştırmada, yerel sağlık hizmetleri görevlilerinin ve halk sağlığı çalışanlarının, şiddeti önlemek için toplumda farkındalığın artırılmasında merkezi bir rol oynayabileceğine değinilmiştir (Krantz ve Garcia-Moreno, 2005: 821). Şiddet konusunun toplumda farkındalık uyandırması için konunun açıkça tartışılması, kadına yönelik şiddete karşı toleransın azaltılması için bir yoldur. Bu noktada toplumsal cinsiyet algısına yönelik eğitimlerin verilmesi ya da bu tür konuların eğitim programlarının içinde bilgilendirici olarak yer alması önemli görülmektedir. Şiddeti besleyen tüm toplumsal ve bireysel faktörlerle mücadele edilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması toplumsal bir gerekliliktir.

2. Yöntem

Bu araştırmada şiddet uygulayan veya uygulamayan evli erkeklerin kadına yönelik şiddete karşı düşünceleri ve algıları ölçülerek, kadına yönelik şiddeti önlemek amacıyla yürütülen faaliyetlere katkı sağlamak amaçlanmıştır. Araştırmanın genel amacı ve alt amaçları esas alınarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket formu; demografik özellikli sorular, kadına yönelik şiddetle ilgili serbest ve likert türü toplam 28 sorudan oluşmaktadır. Örneklem grubunu Sakarya ili Adapazarı ilçesinde yaşayan evli erkekler oluşturmaktadır. 2017 yılı verilerine göre 990.214 kişi olan Sakarya'nın erkek nüfus sayısı 496.488 ve araştırma yapılan Adapazarı ilçesinin erkek nüfus sayısı 135.793'dür (Sakarya Nüfusu, 2018). Bu kitleden tesadüfi örneklem yöntemiyle evli olan 210 erkeğe anket uygulanmıştır. Sakarya'daki evli erkeklerin toplam erkek nüfusuna oranı %27,35'tir. Dolayısıyla örneklem büyüklüğünü hesaplamak için kullanılan formülde fenomenin görülme olasılığı 0.2735 olarak alınmıştır. Bu çerçevede, Daniel'in (1999: 141-142) önerdiği formüle⁵ göre hesaplanan örneklem büyüklüğü $n = (z \times p \times q) / e^2$ şeklindeki hesaplama ile $n=155,77$ olarak bulunmuştur. Bu bağlamda 210 kişilik örneklem büyüklüğü yeterli kabul edilebilmektedir.

Erkeklerin özellikle şiddetle ilgili soruları cevaplarken çekingen davrandıkları gözlemlenmiştir. Anketten (survey) elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ortamına aktarılmıştır. SPSS programına girilen veriler frekans, Ki-Kare, Spearman Rho, Bağımsız Örneklem t-Testi, Tek Yönlü Varyans ve One-way ANCOVA analizleri ile incelenmiştir. Ortaya çıkan bulgular yorumlanarak sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırmada; şiddete karşı çıkan erkeklerin de kendilerine uygun zemin oluştuğunda şiddet uygulayabildiği, erkeklerde eğitim seviyesi arttıkça kadına yönelik şiddete daha olumsuz bakıldığı, ekonomik imkânları kısıtlı olan erkeklerin kadına yönelik şiddeti daha normal bir ölçü olarak gördüğü, herhangi bir maddeye bağımlılığı olan erkeklerin kadınlara şiddet uygulamaya daha fazla eğilimli olduğu, genç erkeklerin şiddete daha fazla karşı oldukları, kırsalda büyüyen daha sonra kente göç etmiş erkeklerin şiddet gösterme eğiliminin daha yüksek olduğu ve ailesinde şiddet geçmişi olan erkeklerin kadına şiddet uygulamaya daha yatkın oldukları hipotezlerinden hareket edilmiştir.

Türkiye'de şiddet konusunda yapılan araştırmalar daha çok kadınların görüşlerini yansıtır niteliktedir. Bu araştırmada örneklem olarak evli erkekler ele alınarak; kadına yönelik şiddetin önlenmesi için belirleyicilerin tespit edilmesi adına erkeklerin kadına yönelik şiddeti meşrulaştırma biçimlerinin saptanması amaçlanmıştır. Bu noktadan hareketle söz konusu araştırmanın kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin çalışmalara önemli katkı sunacağı düşünülmektedir.

⁵ n: Hesaplanan örneklem büyüklüğü, z: Normal dağılımın %95 güven düzeyinde z değeri (1,96), p: Fenomenin görülme olasılığı (0,2735), q: 1 - p, e: Kabul edilen örneklem hatası (0,05).

3. Bulgular

Sakarya ili Adapazarı ilçesinde 210 evli erkekle gerçekleştirilen anket uygulamasından edinilen veriler SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Analiz edilen veriler konu başlıklarına göre bölümlenmiş, çıkarımlar elde edilmiş ve öneriler sunulmuştur.

3.1. Demografik Özellikler

Kadına yönelik şiddetin erkek bakış açısından araştırıldığı çalışmada ilk olarak örneklemin sosyo-demografik özelliklerine yer verilmiştir. Saha araştırması sonrasında 210 katılımcıya ait yaş, eşin yaşı, çocuk sayısı, mesleki durum, eşin mesleği, evlilik süresi, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, aylık gelir gibi aile yaşam döngüsü soruları analiz edilmiştir. Verilerden yararlanmak ve sağlıklı sonuçlar elde edebilmek için görüşüne başvuru olan örneklem önem arz etmektedir. Böylelikle örneklemden yola çıkarak hedef kitle hakkında kanaatler oluşturulabilecektir.

Tablo 1’de görüldüğü üzere katılımcıların %38,1’lik çoğunluğu 41-60 yaş, %29,5’i 31-40 yaş ve %21,9’u 21-30 yaş grubundadır. Katılımcıların üçte birinden fazlası 20 yıl veya daha uzun zamandan beri evlidirler. %28,6’sı evliliğin ilk beş yılı içinde ve %15,2’si 11-15 yıl arası evlilik sürecinde olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların yarıya yakını (%46,6) en az 16 yıldan beri evlidir. Evlilik süresi 15 yıldan az olanlar yarıdan fazladır.

Tablo 1. Katılımcılara ilişkin aile yaşam döngüsü bulguları

Yaşı	%	Eşinin Yaşı	%	Çocuk Sayısı	%
21-30	21,9	21-30	33,3	1-2	53,3
31-40	29,5	31-40	34,3	3-4	24,8
41-60	38,1	41-60	28,6	5-6	2,9
60-76	10,5	60-76	3,8	0	19,0
Mesleği	%	Eşinin Mesleği	%	Evlilik Yılı	%
Memur	16,2	Memur	7,6	0-5	28,6
İşçi	37,1	İşçi	12,4	6-10	9,5
Emekli	16,2	Emekli	2,9	11-15	15,2
Çalışmıyor	1,0	Ev Hanımı	61,9	16-20	11,4
Diğer	29,5	Çalışmıyor	5,7	20+	35,2
Total	100,0	Diğer	9,5		
Eğitim Durumu	%	Eşinin Eğitim Durumu	%	Aylık Geliri	%
5 Senelik İlk Öğretim	4,8	5 Senelik İlk Öğretim	9,6	750-1500	19,0
İlk Öğretim	10,5	İlk Öğretim	24,8	1750-2500	33,3
Orta Öğretim	43,8	Orta Öğretim	42,9	2800-4000	32,4
Lisans	39,0	Lisans	21,9	4500-6000	12,4
Lisans Üstü	1,9	Lisans Üstü	1,0	6001-15000	2,9

Çocuk sayısı oranlarına bakıldığında katılımcıların yarısından fazlasının (%53,3) 1-2, dördte birinin ise 3-4 tane çocuğu olduğu görülmektedir. Katılımcıların %37,1’i mesleğini işçi olarak ifade etmişlerdir. Sonrasında sırasıyla %29,5’i diğer, %16,2’si memur, %16,2’si emekli olduğunu ve %1’i ise çalışmadığını ifade etmiştir. Katılımcı eşlerinin %61,9’u ev hanımı, %12,4’ü işçi, %9,5’i diğer, %7,6’sı memur olduğu ifade edilmiştir. Katılımcıların %5,7’si eşlerinin çalışmadığını ifade etmişse de %61,9’unun ev hanımı olduğu düşünüldüğünde %67,6’sının ücretli bir işte çalışmadığını söylemek mümkündür.

Çalışmayan, ev hanımı olan kadınların daha çok şiddet mağduru olduğu düşünülmektedir. Nitekim Kırklareli’nde 900 kişiyle yapılan “Kadına Yönelik Şiddet Davranışlarının Değerlendirilmesi: Türkiye’den Kanıt” adlı çalışmada ev hanımları ile çalışmayan kadınların daha fazla şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir (Yanık vd, 2014: 108). Adıyaman’da yapılan “Kadınlarda Ev İçi Şiddet İçin Risk Faktörleri ve Ev İçi Şiddete Uğrayan Kadınlarda Ruhsal Bozulmanın Belirleyicileri” araştırmasında ise ev hanımı olup kendilerine ait bir gelirleri olmayan kadınların şiddet hakkında ‘bazen kocalar dövebilir’ şeklinde geleneksel bir düşünceye sahip oldukları belirlenmiştir (Almış vd, 2018: 70). Bu araştırmaların sonuçları

dikkate alındığında sosyo-ekonomik faktörlerin kadınların şiddete maruz kalma olasılığını ve şiddet davranışına bakışı etkilediği anlaşılmaktadır.

Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde %43,8'inin ortaöğretim ve %40,9'unun ise lisans ve üzeri eğitim durumunda olduğu; eşlerin ise %42,9'unun ortaöğretim, %22,9'unun ise lisans ve üzeri eğitim durumunda olduğu görülmektedir. Kadınların ilköğretim mezuniyeti oranının erkeklerden fazla olduğu, erkeklerin ise ortaöğretim, lisans ve lisansüstü eğitimdeki oranlarının kadınlardan fazla olduğu görülmüştür. Bu noktada kadınların eğitimine daha fazla önem verilmesi gerektiği ve sosyal politika uygulamalarının bu yönde destekleyici bir seyir izlemesi şiddetle mücadelede önemli bir çıkış noktasıdır.

Gelir durumu düzeyleri incelendiğinde katılımcıların %33,3'ünün 1750-2500 gelir grubunda, %32,4'ü 2800-4000 gelir grubundadır. Katılımcıların %12,4'ü ise görece diğer gelir gruplarından yüksek bir gelire (4500-6000) sahiptir. Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için gerekli olan gıda harcamasının aylık tutarı anlamına gelen açlık sınırı 2018 Nisan ayı için 1.680,33 TL. olarak belirlenmiştir. Dört kişilik aile için gıda harcamasının yanında, giyim, konut (kira, elektrik, su, ısınma), ulaşım, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçların karşılanabilmesi anlamına gelen yoksulluk sınırı 2018 Nisan ayı için aylık tutar 5.473,38 TL olarak belirlenmiştir (<http://www.saglikis.org.tr>, 2018). Buna göre katılımcıların beşte birinden fazlasının açlık sınırı altında; %84'ünden fazlasının ise yoksulluk sınırı altında yaşamlarını sürdürdüklerini söylemek mümkündür. Sadece erkeklerin evin geçimini sağladığı varsayıldığında yoksulluk sınırı altında bir gelir aile refahını olumsuz etkileyecektir. Bu noktada gelir seviyesi azaldıkça şiddete maruz kalma olasılığının arttığı düşüncesi hala geçerliliğini korumaktadır.

3.2. Eğitim Seviyesinin Kadına Yönelik Şiddete Etkisi

Evli erkeklerin eğitim seviyeleri ile eşlerine yönelik sözel, ekonomik ve fiziksel şiddet tutumları arasındaki doğrusal ilişkiyi ölçmek amacıyla parametrik olmayan bir korelasyon analizi olan Spearman Rho (ρ) istatistiği kullanılmıştır. Bu bağlamda, sözel şiddet "Eşim beni kızdırdığında onu incitecek kelimeler (argo, küfür, vb.) kullanırım" önermesi ile, ekonomik şiddet "İznim olmadan eşimin para harcamasına izin vermem" önermesi ile, fiziksel şiddet ise "Öfke ile kontrolümü kaybediyorum ve eşime fiziksel şiddet uygulam" önermesi ile sorulmuş ve 5'li likert tipi ölçek ile elde edilen değişkenlerin ordinal ölçüm skalasındaki eğitim seviyesi ile ilişkisi Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Eğitim seviyesi ile kadına yönelik şiddet arasındaki ilişki

	Sözel Şiddet	Ekonomik Şiddet	Fiziksel Şiddet
Eğitim Seviyesi			
Spearman ρ	0,13	0,23*	0,06
p	0,18	0,01	0,52

* $p < 0,05$

Tablo 2 incelendiğinde erkeklerin eğitim seviyesi ile ekonomik şiddet arasındaki doğrusal ilişkinin anlamlı olduğu bulunmuştur; $\rho=0,23$; $p=0,01$. Buna karşın eğitim seviyesi, sözel şiddet ve fiziksel şiddet ile doğrusal bir ilişkiye sahip değildir. Bulguya göre eğitim seviyesi ile ekonomik şiddet arasında orta düzeyli doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Bir diğer ifade ile, evli erkeklerin eğitim seviyeleri yükseldikçe eşlerine uyguladıkları ekonomik şiddet azalış göstermektedir.

Kadınlara yönelik ekonomik şiddetin önlenmesinde hem kadının hem de erkeğin eğitim seviyesinin yükseltilmesi, buna bağlı olarak toplumun bilinçlenmesi ve benimsenen kültürel normların yeniden inşa edilmesi gerektiği savunulmaktadır (Gökkaya, 2011: 102). Kadına yönelik şiddet riskinin azaltılmasına vurgu yapmak amacıyla cinsiyet eşitsizliğini sürdüren

ayrımcı sosyal normların değiştirilmesi, kadınların eğitilmesi ve güçlendirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik programların teşvik edilmesi gerekmektedir (Garcia-Morena vd., 2015: 3). Bu çalışmada da eğitim seviyesinin artırılmasının ekonomik şiddeti önleyici rol üstlendiği görülmektedir.

3.3. Erkek Şiddetinin Sebepleri

Araştırma kapsamında evli erkeklerin mesleki durumları ile şiddet gösterme nedenleri arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek amacıyla katılımcılara “Sizce eşlerin şiddet gösterme nedeni nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 3’te görüldüğü üzere yapılan Ki-Kare testine göre bu iki değişkenin bağımsız olmadıkları bulunmuştur; $\chi^2(15)=27,35$; $p=0,02$. Bununla birlikte iki değişken arasında orta düzey bir ilişki bulunmaktadır; $\phi=0,29$. Tablo genel olarak yorumlandığında eşin şiddet gösterme sebepleri daha çok ekonomik sorunlar (%30,5) ikili ilişkilerden kaynaklı sorunlar (%30,5) ve psikolojik sorunlar (%17,1) olarak görülmektedir. Eşin şiddet gösterme sebeplerini madde kullanımı (%6,7) ve toplum baskısı (%5,7) takip etmektedir.

Tablo 3. Mesleğe göre şiddet gösterme nedeni

Şiddet Gösterme Nedeni	Meslek				χ^2	ϕ
	Memur (%)	İşçi (%)	Emekli (%)	Diğer (%)		
Psikolojik sorunlar	33,3	22,2	16,7	27,8	27,35*	0,29
	35,3	10,3	16,7	16,1		
	5,7	3,8	2,9	4,8		
İkili ilişkilerden kaynaklı sorunlar	15,6	46,9	9,4	28,1		
	29,4	38,5	16,7	29,0		
	4,8	14,3	2,9	8,6		
Ekonomik sorunlar	3,1	37,5	21,9	37,5		
	5,9	30,8	38,9	38,7		
	1,0	11,4	6,7	11,4		
Toplum baskısı	16,7	66,7	16,7			
	5,9	10,3	5,6			
	1,0	3,8	1,0			
Madde kullanımı			42,9	57,1		
			16,7	12,9		
			2,9	3,8		
Diğer	40,0	40,0	10,0	10,0		
	23,5	10,3	5,6	3,2		
	3,8	3,8	1,0	1,0		

* $p<0,05$; Hücrelerde sırasıyla grupların satır yüzdeleri, sütun yüzdeleri ve toplam yüzdeleri gösterilmiştir.

Tablo 3’te mesleğe göre eşlerin şiddet gösterme nedenine yönelik algılarının dağılımı yer almaktadır. Buna göre memur katılımcıların üçte birden fazlası (%35,3) psikolojik sorunlar nedeniyle, işçi katılımcıların %38,5’i ikili ilişki kaynaklı sorunlar nedeniyle, emekli katılımcıların %38,9’u ekonomik sorunlar nedeniyle, diğer meslek grubunda olan katılımcıların %38,7’si ekonomik sorunlar nedeniyle eşlerin şiddet gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Tabloda çarpıcı olan bir başka bulgu ise toplum baskısı nedeniyle (%66,7) şiddet gösterme nedeni işçi katılımcılarda, madde bağımlılığı nedeni ise (%42,9) emekli katılımcılarda görülmektedir.

Şiddet konusunda yapılan araştırmalarda şiddetin nedenleri farklılık göstermektedir. Yetersiz gelir nedeniyle ailenin temel ihtiyaçlarının karşılanamaması, kayıt dışı istihdam ve işsizlik gibi gelir yoksunluğu odaklı faktörlerin aile içinde kadına yönelik şiddeti tetiklediğine yönelik araştırmalar giderek artmaktadır (Aşkın ve Aşkın, 2017: 20). Kadınlarla yapılan bir

araştırmada kadınların %55,5'i ekonomik nedenlerin, %50,3'ü anlaşmazlığın, %12,3'ü alkol kullanımının, %10,9'u öfkenin, %7,1'i kıskançlığın, %5,8'i sevgisizliğin ve %5,2'si kumarın şiddeti arttırdığını belirtmişlerdir (Güler vd, 2005: 54). Birçok araştırmada aile içi şiddet nedenlerinde ekonomik sebepler başta gelirken, ailedeki anlaşmazlıklar onu takip eden diğer sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.4. Şiddetin Şiddeti Doğurduğu Fikri

Araştırma kapsamında erkeklerin evlenmeden önceki aile ortamlarında şiddet deneyimi olup olmaması durumu ile şiddet hakkındaki görüşlerini karşılaştırmak üzere Ki-Kare testi yapılmıştır. Tablo 4'te görüldüğü üzere iki değişkenin bağımsız olmadıkları bulunmuştur; $\chi^2(16)=62,64$; $p=0,00$. Bununla birlikte iki değişken arasında orta düzey bir ilişki bulunmaktadır; $\phi=0,38$.

Tablo 4. Geçmişte şiddet deneyimi olanların şiddet hakkındaki görüşleri

Evlilik Öncesi Aile İçi Şiddet Deneyimi	Kadına Yönelik Şiddet Hakkındaki Düşünceler					χ^2	ϕ
	Şiddetin sebebi olmaz (%)	Fizikselse olabilir, sözelse hayır (%)	Kadın hak ediyor mu evet (%)	Hiçbir fikrim yok (%)	Diğer (%)		
Şiddet yok	76,1	15,9	1,1	2,3	4,5		
	89,3	87,5	20,0	66,7	66,7		
	63,8	13,3	1,0	1,9	3,8		
Babanın anneye yönelik şiddeti	60,0			20,0	20,0		
	4,0			33,3	16,7		
	2,9			1,0	1,0		
Babanın çocuklara yönelik şiddeti			100,0			62,64**	0,38
			20,0				
			1,0				
Babanın anne ve çocuklara yönelik şiddeti	62,5		37,5				
	6,7		60,0				
	4,8		2,9				
Diğer		66,7			33,3		
		12,5			16,7		
		1,9			1,0		

Araştırmada erkeklerin evlenmeden önce ailelerinde şiddeti deneyimlemesinin kadına yönelik şiddet hakkındaki görüşlerini etkilediği görülmüştür. 'Kadın hak ediyor şiddet uygulanmalı' cevabını verenlerin tamamının evlenmeden önce babadan çocuğa olan şiddet deneyimini yaşadıkları görülmektedir. Tablo 4 genel olarak incelendiğinde katılımcılardan evlenmeden önce ailesinde şiddet deneyimleyenlerin şiddet meyillerinin daha çok olduğu görülmektedir.

Şiddet mağduru olan ya da geçmişte şiddetini bir şekilde deneyimlemiş olan bireylerin yaşamlarının ilerleyen safhalarında başkalarına şiddet uygulama yoluna gittikleri bazı çalışmalarda ele alınmaktadır (Ögel vd, 2005: 63). Fang ve Corso (2007: 281) yaptıkları bir araştırmada çocukluk döneminde ihmale, istismara uğrayan bireylerin yetişkinlik dönemlerinde eşlerine şiddet gösterme eğilimlerinin yüksek olduğuna değinmişlerdir.

Çocukluğunda şiddet ortamında yetişen bireylerin şiddetini normal karşılamalarını açıklayan ve sosyal öğrenme kuramına değinen çalışmalar da vardır (Altıparmak, 2018: 257-258; Güleç vd, 2012: 177; Jasinski, 2001: 7). Böyle bir ortamda yetişen bireylerin şiddetini karşılaştıkları sorunları çözmede bir yol olarak görme olasılıklarının yüksek olması ortaya koyulan sonuçlar arasındadır. Yapılan araştırmalar şiddetin yalnızca kişilik ve genetik faktörlerden ortaya çıkmadığını ortaya koyar niteliktedir. Şiddetin bireysel faktörlerin dışında ailesel, toplumsal ve çevresel faktörlerinin de olduğu kabul edilir niteliktedir (Genç, 2016b: 54).

Tablo 5. Şiddet uygulayanın psikiyatrik tedavi almasına yönelik görüşler

Şiddet uygulayan kişinin psikiyatrik yardım almasını desteklerim	(%)
Tamamen katılıyorum	39,0
Katılıyorum	43,8
Kararsızım	9,5
Katılmıyorum	5,7
Hiç katılmıyorum	1,9
Toplam	100,0

Araştırma kapsamında katılımcılara şiddet uygulayanların psikiyatrik tedavi almalarına yönelik görüşlerinin öğrenilmek istendiği likert tipi bir soru sorulmuştur. Şiddet uygulayan kişinin psikiyatrik yardım alması gerektiği düşüncesine tamamen katılanların oranı %39, 'katılıyorum' diyenlerin oranı %43,8, 'kararsızım' diyenlerin oranı %9,5, 'katılmıyorum' diyenlerin oranı %5,7 ve 'hiç katılmıyorum' diyenlerin oranı ise %1,9'dur (Tablo 5). Böylece olumlu düşünen katılımcılar birleştirildiğinde büyük bir çoğunluk (%82,8) şiddet uygulayan kişinin psikiyatrik yardım alması gerektiği düşüncesini destekledikleri görülmektedir. Bu noktada psikolojik yardım almaya yönelik olumlu yönde algının oluşması ve toplumsal kabul görmesi oldukça önemli görülmektedir.

Heise'nin (2011: 37) bir çalışmasında şiddet uygulayan kadar şiddete maruz kalan çocukların da tedavi almaları gerektiğine vurgu yapılmıştır. Çocuklara yönelik şiddet kullanımını önlemek için ebeveyne müdahalenin yanında şiddete tanık olan çocuklara da destek sağlanmalıdır. Bunu destekler nitelikte bir başka çalışmada şiddet mağduru kadınların ve şiddetin olduğu evlerde büyüyen çocukların sağlık hizmetleri kapsamında belirlenmesi, desteklenmesi ve yönlendirilmesi gerektiği ele alınmıştır (Devries vd. 2013: 1528). Böylelikle gelecekteki ilişkilerde yaşanabilecek şiddet olayları önenebilecektir.

3.5. Şiddet Uygulamada İnanç ve Sosyal Çevrenin Etkisi

Evli erkeklerin eşlerine şiddet uygulamada dini kriterleri göz önünde bulundurmalarının başkalarının yanında eşlerine hakaret etme tutumları üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (One-way ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 6. Dini kriterlerin göz önünde bulundurulmasının başkalarının yanında eşe hakaret etme tutumuna etkisi

	Kareler Toplamı	SD	F	p	Kısmî η^2
Gruplar Arası	35,76	4			
Gruplar İçi	229,49	205	7,98	0,00	0,13
Toplam	265,25	209			
	Kareler Toplamı	SD	F	p	η^2
Gruplar arası	35,76	4	7,98	0,00	0,13
Gruplar içi	229,49	205			

Bağımlı Değişken: Ekonomik Şiddet Tutumu

Tablo 6'da görüldüğü üzere evli erkeklerin şiddet uygulamada dini kriterleri göz önünde bulundurmaları başkaları yanında eşe hakaret etme tutumlarını etkilemektedir; $F(4, 205)=7,98$; $p=0,00$. Analizin normallik ve varyansların homojenliği varsayımlarını karşıladığı tespit edilmiştir. Tek yönlü varyans analizi örneklem grupları arasındaki ortalama varyansın (Gruplar

arası kareler toplamının serbestlik derecesine bölümü), grupların kendi içindeki ortalama varyansa (gruplar içi kareler toplamının serbestlik derecesine bölümü) oranına karşılık gelen F istatistiğinin anlamlılığını test eden bir analiz yöntemidir. Bu bakımdan, gruplar arası ortalama varyansın, gruplar içi ortalama varyanstan istatistiksel olarak anlamlı bir düzeyde görece yüksek olması, eşine şiddet uygulama konusunda dini kriterleri göz önünde bulundurmaya göre sınıflandırılan örneklem gruplarının, ekonomik şiddet tutumları bakımından farklılık göstermesi anlamına gelmektedir. İki değişken arasındaki doğrusal ilişkinin gücü $\eta^2=0,13$ 'tür. Dolayısıyla evli erkeklerin başkaları yanında eşe hakaret etme tutumlarındaki varyasyonun %13'ünü eşlerine şiddet uygulamada dini kriterleri göz önünde bulundurmaları ile açıklamak mümkündür. Bu sonuçlara göre, dini kriterlerin göz önünde bulundurulması arttıkça başka insanların yanında kadınlara sözel şiddet uygulama tutumu azalmaktadır dolayısıyla dini hassasiyet kapsam olarak sınırlı da olsa sözel şiddeti azaltmaktadır. Bu bağlamda, dini hassasiyetlerin artırılmasının şiddet eğiliminin azaltılmasına katkı sağlayacağı görülmektedir.

3.6. Erkek Bakış Açısıyla Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet kadının çalışmasını engelleme, gelirin istediği dışında elinden alınması ve gelir kaynaklarının kadın üzerinde tehdit ve kontrol etme aracı olarak kullanılması şeklinde tanımlanabilmektedir (Gürkan vd, 2009: 125). Bir başka tanımda ise istismarcının mağdurun parası ve diğer ekonomik kaynakları veya faaliyetleri üzerinde tam kontrol sahibi olmasıdır (Fawole, 2008: 167). Bazı çalışmalarda eşlerine ekonomik anlamda bağımlı olmayan kadınların da ekonomik şiddete uğradıkları ele alınmaktadır. Bu kapsamda ekonomik şiddete kadının bağımsız para harcayamaması, çalışma hayatına engeller çıkarma, harcamalarına kısıtlama getirilmesi gibi örnekler verilebilir (Gökkaya, 2009: 174). Bu noktadan hareketle araştırmada katılımcıların ekonomik şiddete olan tutumlarını belirlemek üzere katılımcıların "Benim iznim olmadan eşimin para harcamasına izin vermiyorum" önermesine verdikleri cevaplar frekans tablosu haline getirilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların izni olmadan eşlerinin para harcaması durumu

Benim iznim olmadan eşimin para harcamasına izin vermiyorum	(%)
Tamamen Katılıyorum	4,8
Katılıyorum	19,0
Kararsızım	11,4
Katılmıyorum	38,1
Hiç Katılmıyorum	26,7
Toplam	100,0

Katılımcıların %4,8'i kendilerinin izni olmadan eşlerinin para harcamalarına izin vermediklerini belirtmektedirler. 'Katılıyorum' cevabını verenler ise %19 oranındadır. "Benim iznim olmadan eşimin para harcamasına izin vermiyorum" önermesine 'Kararsızım' cevabını veren katılımcıların eşlerinin kendilerinden izinsiz para harcayabileceğini net şekilde ifade etmedikleri için bu bulgu kendi izinleri olmadan eşlerinin para harcayamayacağı anlamına gelmektedir (%11,4). Bu bulgu ile izin vermeyenlerin oranı birleştirildiğinde katılımcıların üçte birinin kendilerinin izni olmadan eşlerinin para harcayamayacaklarını ifade ederek eşlerine karşı ekonomik şiddet uyguladıkları görülmektedir.

Tablo 8. Eşin çalışma durumuna göre ekonomik şiddet

	\bar{X}	ss	t	SD	p
Eşi Çalışmayan	3,44	1,20			
Eşi Çalışan veya Emekli	4,25	0,98	-4,24	208	0,00

Tablo 8’de görüldüğü üzere erkeklerin ekonomik şiddet tutumlarının eşlerinin çalışma durumlarına göre farklı olup olmadığını ortaya koymak amacıyla Bağımsız Örneklem t-Testi yapılmıştır. Bulguya göre eşleri çalışan veya emekli olan erkeklerin ekonomik şiddet tutumları eşleri çalışmayan erkeklerden daha düşüktür; $t(208)=-4,24$; $p=0,00$. Bu bağlamda kadınların ekonomik özgürlükleri erkeklerin ekonomik şiddet eğilimleri üzerinde negatif bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla, ekonomik özgürlüğe sahip kadınların eşleri daha düşük ekonomik şiddet eğilimine sahip olmaktadır.

Tablo 9: Eşin çalışma durumuna göre gelir düzeyi ile ekonomik şiddet ilişkisi

	Kareler Toplamı	SD	F	p	Kısmî η^2
Sabit	294,49	1	226,77	0,00	0,52
Gelir Düzeyi	8,18	1	6,30	0,01	0,03
Eşin Çalışma Durumu	18,78	1	14,46	0,00	0,06

Bağımlı Değişken: Ekonomik Şiddet Tutumu

Erkeklerin ekonomik şiddet tutumları ile gelir düzeyleri arasındaki ilişkinin eşlerinin çalışma durumuna göre değişip değişmediğini ortaya koymak üzere Tek Yönlü Kovaryans Analizi (One-way ANCOVA) yapılmıştır. Bu çerçevede, eşi çalışmayan erkekler ile eşi çalışan veya emekli erkeklerin gelir düzeylerinin ekonomik şiddet tutumları üzerindeki etkileri karşılaştırılmıştır. Analizin normallik ve varyansların homojenliği varsayımlarını karşıladığı tespit edilmiştir. Gelir düzeyinin ekonomik şiddet tutumu üzerindeki etkisinin eşi çalışan ve çalışmayan (veya emekli) erkekler arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir; $F(1, 207)=14,46$; $p=0,00$. Farklılığın yönünü ve gücünü ortaya koymak amacıyla bir Post Hoc test olan Bonferroni testi yapılmıştır. Bulguya göre eşi çalışmayan erkeklerde gelir düzeyinin ekonomik şiddet tutumu üzerindeki etkisi, eşi çalışan (veya emekli) erkeklerden daha yüksektir; $d=-3,80$; $p=0,00$. Bu bağlamda, erkeğin ekonomik şiddet tutumu gelir seviyesi düştükçe artmakta ve bu ilişki çalışmayan kadınların eşlerinde daha da kuvvetlenmektedir. Dolayısıyla, eşi çalışmayan erkeklerin gelir seviyesi düştükçe, eşi çalışan erkeklerden daha fazla ekonomik şiddet eğilimi göstermektedirler.

Fawole (2008: 170) ekonomik şiddeti sürdüren tutumların, inançların ve uygulamaların genellikle derinden yerleşmiş ve o toplumun kültürel, sosyal ve dini normları ile yakından ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bunu destekler nitelikte bir araştırma Gökçaya (2011: 138) tarafından Sivas Cumhuriyet Üniversitesi’nde yapılmıştır. Bu çalışmada kadınların %30,5’i toplumdaki mevcut ekonomik yapının, %29,9’u sosyo-kültürel yapının, %20,1’i kadının eğitimsiz ve güçsüz olmasının, %12,3’ü erkeğin güçlü olması ya da gücü elinde bulundurmasının, %19,5’i tüm bu sebeplerin ekonomik şiddeti etkilediğini ifade etmişlerdir.

3.7. Evlilik Kararı ile Şiddet Sebebi İlişkisi

Araştırma kapsamında katılımcılara evlilik kararını kim veya kimlerle verdikleri sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplarla birlikte eşlerin şiddet gösterme nedenlerini karşılaştırmak üzere Ki-Kare testi yapılmıştır. Tablo 10’da iki değişkenin bağımsız olmadıkları

görülmektedir; $\chi^2(20)=53,21$; $p=0,00$. Bununla birlikte iki değişken arasında orta düzey bir ilişki bulunmaktadır; $\phi=0,35$.

Tablo 10. Evlilik kararını kimlerle verildiği ve şiddet gösterme nedenleri ilişkisi

Eşlerin şiddet gösterme nedenleri	Evlenmeye kim/ kimlerle karar verildiği				χ^2	ϕ
	Kendisi (%)	Eşiyle ortak (%)	Aileler (%)	Cevap yok (%)		
Psikolojik sorunlar	44,4	44,4	11,1%			
	28,6	13,6	15,4%			
	7,6	7,6	1,9%			
İkili ilişki kaynaklı sorunlar	28,1	50,0	21,9%			
	32,1	27,1	53,8%			
	8,6	15,2	6,7%			
Ekonomik sorunlar	21,9	65,6	9,4%	3,1		
	25,0	35,6	23,1%	33,3		
	6,7	20,0	2,9%	1,0		
Toplum baskısı		50,0		16,7	33,3%	53,21**
		5,1		33,3	100,0%	0,35
		2,9		1,0	1,9%	
Madde kullanımı	42,9	42,9	14,3%			
	10,7	5,1	7,7%			
	2,9	2,9	1,0%			
Diğer	10,0	80,0		10,0		
	3,6	13,6		33,3		
	1,0	7,6		1,0		

Toplumda evlilik gibi hayatın neredeyse tamamını etkileyecek olan bir süreç başlamada alınan kararlarda bireyin ailesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Yapılan bu araştırmada katılımcıların %56,2'si eşiyile ortaklaşa, %26,8'i kendi, %12,5'i ise ailelerinin kararıyla evlilik kararını aldıklarını belirtmişlerdir. Tablo 10'da katılımcılardan kendi isteğiyle evlenenlerin çoğunun (%32,1) ikili ilişki kaynaklı sorunlar nedeniyle, eşiyile ortaklaşa karar alarak evlenenlerin çoğunluğun (%35,6) ekonomik sorunlar nedeniyle, ailelerin kararıyla evlenen katılımcıların çoğunun ise (%53,8) ikili ilişki kaynaklı sorunlar nedeniyle şiddet uyguladıkları saptanmıştır. Tabloda dikkat çeken bir başka bulgu ise ikili ilişki kaynaklı sorunlar nedeniyle eşine şiddet gösterdiğini ifade eden katılımcıların yarısının evlilik kararını eşiyile birlikte aldığı yönündedir. Ekonomik nedenlerden dolayı şiddet gösterdiği ifade edenlerin çoğu (%65,6) evlilik kararını eşiyile ortaklaşa almışlardır. Evlilik kararını kim veya kimlerle aldıklarının sorulduğu soruya 'diğer' cevabını veren katılımcıların (%33,3) tamamı eşlerine toplumsal baskı nedeniyle şiddet gösterdiğini belirtmişlerdir.

Sonuç

Çağın sorunu olan şiddet günümüzde sosyal yapı içinde daha fazla görünür hale gelen ölümcül ve ölümcül olmayan sonuçları ile üzerinde çalışılması ve önlem alınması gereken bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada çeşitli parametrelerin de etkisiyle (yaş, ekonomik durum, eğitim vb.) şiddete maruz kalan ya da maruz kalma olasılığının yüksek olduğu dezavantajlı gruplar içinde kadınlar yer almaktadır. Kadına yönelik şiddet çeşitli şekilleriyle aileyi, toplumsal yapıyı ve kurumları olumsuz yönde etkilemektedir. Bu yönüyle çeşitli araştırmalara konu olmuş ve konu ile ilgili önemli çıkarımlar ortaya koyulmuştur. Ancak bu sorun daha çok şiddet mağduru kadın bakış açısıyla yorumlanmış şiddeti uygulayan erkek

gözüyle olayın üzerine gidilmemiştir. Bu araştırmada ise şiddet uygulayan erkeklerin bakış açısı ve gerekçeleri ortaya koyulmuş, erkeklerin mesleği, gelir durumu, eğitim durumu, şiddete tanık olma durumu ve şiddet uygulamasındaki olumsuz toplumsal etkenler belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmaya katılan erkeklerin sosyo-demografik bilgileri analiz edildiğinde %38,1'i 41-60 yaş arasında, yarısından fazlası (%53,3) 1-2 çocuğa sahip, çoğunluğu (37,1) işçi statüsünde çalışmakta ve eşlerinin çoğunun (61,9) ev hanımı olduğu yani çalışmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Gelir durumuna bakıldığında evli erkeklerin gelir düzeyinin asgari geçim düzeyinin üzerinde ancak %84'ü yoksulluk sınırının altındadır. Burada sosyo-ekonomik düzeyin düşük olmasının kadınların şiddete maruz kalma olasılığını arttırdığını söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim Altınay ve Arat'ın (2007: 84) "Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırma Raporu'nda da fiziksel şiddet ve gelir durumu arasında ters orantının bulunduğu ortaya koyulmuştur.

Araştırmaya katılan erkeklerin kadınlara göre daha eğitilmiş olduğu görülmüştür. Kadınların çoğunluğunun (%42,9) ortaöğretim eğitim düzeyinde olduğu, erkeklerin ise daha çok ortaöğretim (%43,8) ve lisans (%39) eğitimi aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum kadınların ortaöğretimden sonra üniversiteye gitmeme/gönderilmeme durumunu da ortaya koymaktadır. Ayrıca eğitim düzeyi yüksek olan erkeklerin eğitim düzeyi düşük olan kadınlarla evlendiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca eğitim seviyesi ile ekonomik şiddet arasında orta düzeyli doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Evli erkeklerin eğitim seviyeleri yükseldikçe eşlerine uyguladıkları ekonomik şiddet azalış göstermektedir. Çalışmanın en önemli bulgularından bir tanesi de eğitimin iletişim ve bilinçli problem çözme yöntemleri üzerinde önemli bir faktör olduğudur. Bununla birlikte gelir düzeyinin ekonomik şiddet tutumu üzerindeki negatif etkisinin, çalışmayan kadınların eşlerinde çalışan kadınlarınkinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durum kadının çalışma hayatına katılımının artırılmasının maruz kaldığı ekonomik şiddeti azaltacağını göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç ise şiddetin mesleki ayrımıdır. Memur statüsündeki erkek eşler psikolojik sorunlar nedeniyle (%35,3); işçiler ikili ilişki kaynaklı sorunlar nedeniyle (%38,5) ve emekliler ise ekonomik sorunlar nedeniyle (%38,9) eşlerine şiddet uygulamaktadır. Bu durum mesleki statü ve sosyo-ekonomik durumun farklı nedenlerle şiddete neden olabildiğini göstermektedir. Gelir durumu ile ilgili gerekli önlem ve iyileştirici tedbirlerin alınmasının şiddeti azaltacağı ve duruma olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra diğer şiddet nedenleri arasında yer alan anlaşmazlık, öfke, kıskançlık, sevgisizlik, töre, eşitsizlik ve kumar alışkanlığı gibi durumlar da göz ardı edilmemelidir.

Geçmişte şiddet öyküsü bulunan bireylerin şiddeti öğrenme ve normalleştirme eğiliminde oldukları görülmüştür. Bu durumda ortaya çıkan sonuç şiddet gören ya da tanık olan erkeklerin eşlerine şiddet uygulama meyillerinin yüksek olduğu yönündedir. Araştırmada evli erkeklerin dini kriterleri göz önünde bulundurması arttıkça başka insanların yanında kadınlara sözel şiddet uygulama tutumları azalmaktadır. Söz konusu çalışmada şiddeti önleyici dini değerler bireylerin üzerinde bir kontrol mekanizması olarak olumlu işlev görmektedir.

Ekonomik şiddete ilişkin olarak erkek eşlerin büyük çoğunluğunun (%23,8) kendilerinden izin alınmadan eşlerinin para harcamalarına izin vermedikleri sonucu çarpıcıdır. Bu durum ekonomik şiddetin en önemli göstergesidir. Toplumdaki mevcut ekonomik ve kültürel yapı ile kadının güçsüz olması sonucunda ekonomik gücün erkeklerde olduğu ve bu durumun kadınlara yönelik bir şiddet aracı olarak görüldüğü açıktır.

Kahraman'ın (2010: 33) yaptığı "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi" başlıklı çalışmada kadınlar eğer tercih hakları olsaydı anlaşarak ve severek evlenmek istediklerini (%79,3) belirtmişlerdir. Ancak bu katılımcıların %62,1'i görücü usulü ile evlenmiştir. Bu durum mevcut araştırma sonuçlarıyla da desteklenmektedir. Kendi isteğiyle evlenen erkeklerin ikili ilişki kaynaklı sorunlar nedeniyle (%32,1) şiddet uyguladıkları belirlenmiştir. Bunun yanında eşyle ortak kararları sonucu evlenen erkeklerin ekonomik

sorunlar nedeniyle (%35,6) eşine şiddet uyguladığı anlaşılmıştır. Evliliğini aile kararı ile yapan bireylerin %53,8'i ise ikili ilişkilerden kaynaklanan sorunlar sebebi ile şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir. Bu noktada aile kararı ile evlenen çiftlerin ilerleyen zamanlarda iletişim problemi yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Her ne sebeple olursa olsun şiddet uygulamanın bir gerekçesi olacağı kabul edilmese de bu durumun erkeklerin gözünden ne şekilde meşrulaştırıldığının görülmesi değişmesi gereken toplumsal ön kabullerin ve ataerkil sistem dinamiklerinin neler olduğunun belirlenmesi adına oldukça önemli bir yol göstericidir.

Şiddet ve kaynakları araştırmada ortaya koyulduğu üzere sosyo-demografik birçok etken tarafından beslendiği görülmüştür. Özellikle toplumsal yapıdan kaynaklı tetikleme noktalarının üzerinde durulması, yapıdaki zayıf noktaların ve özellikle kadınların güçlendirilmesi şiddetle mücadelede önemli aşamalarıdır. Aile içi şiddeti deneyimleyen bireylerin sosyal öğrenme yoluyla şiddeti kendi kurduğu aile ortamında sürdürmesi, toplumsal yaşamda şiddetin yeniden üretilmesine sebebiyet vermektedir. Buradan yola çıkarak bireylerin aile içi anlaşmazlıkları gidermede ekonomik, sözel ve fiziksel şiddet yöntemlerine başvurmalarını önlemek amacıyla, öfke kontrolünü sağlayabilmeleri, etkili iletişim yollarını kullanabilmeleri gibi konularda uygulamalı eğitimlerle desteklenmeleri gerekmektedir. Yine kadınların şiddetle mücadele konusunda bilinçlendirilmesi ve sahip oldukları haklar konusunda bilgilendirilmesinin sürece olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Erkeklerin şiddete ilişkin meşrulaştırma yöntemleri ve sahip olunan yanlış toplumsal kodların gün yüzüne çıkarılmaya çalışıldığı bu araştırmada kadın erkek eşitliği konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarının önemi bir kez daha vurgulanmıştır.

Kaynakça

- Alan Dikmen, H., Özaydın, T. ve Yılmaz, S. D. (2018). Üniversitedeki Kadın Öğrencilerde Yaşanan Flört Şiddeti ile Anksiyete ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki, *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2): 170-176.
- Almış, B. H., Kütük, E. K., Gümüştaş, F. ve Çelik, M. (2018). Kadınlarda Ev İçi Şiddet İçin Risk Faktörleri ve Ev İçi Şiddete Uğrayan Kadınlarda Ruhsal Bozulmanın Belirleyicileri, *Arch Neuropsychiatry*, 67-72.
- Altınay, A.G. ve Arat, Y. (2007). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Araştırma Raporu*. Ankara: TÜBİTAK.
- Altıparmak, İ. B. (2018). Sosyal Öğrenmenin Aile İçi Şiddete Etkisi. *Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(34): 233-262.
- Aşkın, E. Ö. ve Aşkın, U. (2017). “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Yoksulluk İlişkisi: Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınlar Üzerine Bir Araştırma”. *Kapadokya Akademik Bakış Cappadocia Academic Review*, 1(2): 16-37.
- Ayan, S. (2018). Kadın Algısında Kadına Yönelik Şiddet; Türkiye’de Kadın Sığınma Evleri Üzerine Bir İnceleme, *Journal Of Human Sciences*, 15(1): 251-264.
- Bilican Gökkaya, V. (2014). Cam Tavan, Kadın ve Ekonomik Şiddet, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 26: 371-383.
- Can, Y. (2014). Türk Ailesinde Aile İçi Şiddetin Kültürel Dinamikleri, *Electronic Turkish Studies*, 9(8): 13-19.
- Canlı, S., ve Özyurda, F. (2018). Ankara İli Gölbaşı İlçesinde Doğurgan Çağdaki Kadınlarda Kadına Yönelik Şiddet ve Depresyon İlişkisi, *Nobel Medicus*, 14(2): 31-39.
- Daniel, W. W. (1999). *Biostatistics: A Foundation for Analysis in the Health Sciences* (7. Edt). New York: John Wiley & Sons.

- Devries, K. M., Mak, J. Y. T., Garcia-Moreno, C., Petzold, M., Child, J. C., Falder, G., Lim, S., Bacchuss, L. J., Engell, R. E., Rosenfeld, L., Pallitto, C., Vos, T., Abrahams, N., Watts, C. H. (2013). "The Global Prevalence Of Intimate Partner Violence Against Women", *Science*, 340(6140): 1527-1528.
- Douki, S., Nacef, F., Belhadj, A., Bouasker, A., Ghachem, R. (2003). Violence Against Women in Arab and Islamic Countries, *Archives of Women's Mental Health*, 6(3): 165-171.
- Ellsberg, M., Arango, D. J., Morton, M., Gennari, F., Kiplesund, S., Contreras, M., Watts, C. (2015). Prevention of Violence Against Women and Girls: What Does The Evidence Say?, *The Lancet*, 385(9977): 1555-1566.
- Fang, X. and Corso, P. S.(2007). Child Maltreatment, Youth Violence And Intimate Partner Violence: Developmental Relationships, *American Journal of Preventive Medicine*, 33: 281-290.
- Fawole, O. I. (2008). Economic Violence To Women And Girls, *Trauma, Violence, & Abuse*, 9(3): 167-177.
- Heise, L. (2011). What Works To Prevent Partner Violence? An Evidence Overview. STRIVE Research Consortium, London School of Hygiene and Tropical Medicine: <http://researchonline.lshtm.ac.uk/21062/>
- Genç, Y. (2016a). Gençlerin Sözel Şiddeti Öğrenme Yolları ve Şiddet Eğilimleri, *The Journal of Academic Social Science*, 30: 144-155.
- Genç, Y. (2016b). Gençleri Fiziksel Şiddete İten Sebepler, Öğrenme Yolları ve Şiddet Eğilimleri, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 44: 51-62.
- Genç, Y. ve Seyyar, A. (2010). *Sosyal Hizmet Terimleri Sözlüğü*. Sakarya: Sakarya Yayınevi.
- Genç, Y., Taylan, H. H., Adıgüzel, Y., ve Kutlu, İ. (2017). Aile İçi Şiddetin Ergenlerin Şiddet Eğilimlerine Etkisi: Antalya Liseleri Örneği, *Sakarya University Journal of Education*, 7(2): 409-422.
- Gökkaya, V. B. (2011). Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet, *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(2): 101-112.
- Güler, N. Tel, H. ve Tuncay, F. Ö. (2005). Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı, *CÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(2): 51-56.
- Gülpınar, D. B. ve Kandemirci, D. (2013). Evimin Kadını, Çocuklarımlın Anası: Emekçi Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Türkiye Sinemasındaki Sunumu, *Nişantaşı University Journal Of Social Sciences*, 1(1): 28-44.
- Gürkan, Ö. C. ve Coşar, F. (2009). Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(3): 124-129.
- <http://www.saglikis.org.tr/nisan-2018-aclik-ve-yoksulluk-siniri/>, (Erişim tarihi: 17.06.2018).
- <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24643>, (Erişim tarihi: 13.08.2018).
- Jasinski, J. L. (2001). Theoretical Explanations For Violence Against Women, İçinde: *Sourcebook On Violence Against Women*, s. 5-21. London: Sage Publications.
- Kahraman, S. D. (2010). Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3(1): 30-35.
- Krantz, G., & Garcia-Moreno, C. (2005). Violence Against Women, *Journal of Epidemiology & Community Health*, 59(10): 818-821.

- García-Moreno, C., Zimmerman, C., Morris-Gehring, A., Heise, L., Amin, A., Abrahams, N., Montoya, O., Bhate-Deosthali, P., Kilonzo, N., Watts, C. (2015). "Addressing Violence Against Women: A Call To Action", *The Lancet*, 385(9978): 1685-1695.
- Ögel, K., Tarı, I. ve Eke, C. Y. (2005). *Okullarda Suç ve Şiddeti Önleme*. İstanbul: Yeniden Yayın.
- Öyekçin, D. G., Yetim, D. ve Şahin, E. M. (2012). Kadına Yönelik Farklı Eş Şiddeti Tiplerini Etkileyen Psikososyal Faktörler, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23(2): 73-81.
- Özkan, G. (2017). Kadına Yönelik Şiddet-Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1): 533-564.
- Özpuat, F. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri ile Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişki, *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2): 151-161.
- Sakarya Nüfusu (2018), Sakarya Nüfusu 2018, <https://www.nufusu.com/il/sakarya-nufusu>, (Erişim tarihi: 14.04.2018).
- Vahip, I. ve Doğanavşargil, Ö. (2006). Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(2): 107-114.
- Yanık, A., Hanbaba, Z., Soygür, S., Ayaltı, B. ve Doğan, M. (2014). Kadına Yönelik Şiddet Davranışlarının Değerlendirilmesi: Türkiye'den Kanıt, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(4): 104-111.
- Yüksel Oktay, E. (2015). Türkiye'nin ve Dünyanın Ortak Sorunu: Kadına Şiddet, *Journal of Academic Studies*, 16(64): 57-118.